

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

јануари 2020 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (ноември – декември 2019 година) и споредба со последните макроекономски проекции (октомври 2019 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во претходниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Во периодот од ноември наваму, не се извршени дополнителни ревизии на глобалниот раст од страна на меѓународните организации, при што и натаму се очекува дека тој ќе забрза во 2020 година. Во поглед на ризиците околу проекциите за растот, тие повторно се оценуваат како надолни, со одредени поместувања од ноември. Така, и покрај тоа што трговскиот конфликт помеѓу САД и Кина и понатаму претставува ризик за глобалниот економски раст, во меѓувреме двете земји постигнаа согласност околу првата фаза од трговскиот договор. Исто така, неизвесноста околу Брежит е намалена по одржаните избори во Велика Британија, иако сега фокусот се поместува на начинот на регулирање на идните трговски односи со ЕУ во договорениот рок. Од друга страна, понагласени се геополитичките ризици, особено имајќи ги предвид случувањата на релација САД – Иран во текот на јануари. Помеѓу останатите ризици за глобалната економија се можното поголемо забавување на растот на системски значајните економии, ризиците поврзани со финансиската ранливост на одредени брзорастечки економии и глобалните дезинфлациски тенденции. Во однос на **економските движења во еврозоната**, како наш најголем трговски партнер, најновите високофреквентни податоци и оценки од анкетните истражувања на домаќинствата и претпријатијата во декември упатуваат на сличен раст во четвртиот квартал како и во претходниот квартал. ЕЦБ во декември изврши минимална нагорна ревизија на проекциите за растот на еврозоната за 2019 година (од 1,1% во септември на 1,2%), главно како резултат на очекувањата за поголем раст на бруто-инвестициите од претходните оценки. Во услови на надолна корекција на странската побарувачка, растот во 2020 година е минимално ревидиран надолу (од 1,2% во септември на 1,1%), додека, пак, проекцијата за 2021 година е непроменета во споредба со септември (1,4%), а иста стапка се очекува и за 2022 година. Според првичните објави, стапката на невработеност во еврозоната во ноември изнесува 7,5%, односно е непроменета во однос на октомври, но е пониска за 0,4 п.п. на годишна основа. Во однос на инфлацијата во еврозоната, првичната оценка за декември покажува раст на цените од 1,3% (наспроти 1% во ноември и 0,7% во октомври), што се должи главно на базичната инфлација, како и на растот на цените на храната и енергијата. Согласно со најновите проекции на ЕЦБ за инфлацијата¹, за 2019 година не е извршена ревизија во однос на септември, за 2020 година е извршена минимална нагорна ревизија, како резултат на повисоките цени на нафтата, додека за 2021 година ревизијата е минимално надолна, во услови на пониски притисоци од увозните цени и пониска базична инфлација. На редовниот состанок во декември, ЕЦБ не изврши промени во постојната монетарна политика. Според најновите оценки, се очекува дека **каматната стапка ЕУРИБОР со едномесечна рочност** ќе биде на слично ниво како во октомвриската проекција.

Гледано низ призмата на одделните квантитативни показатели за надворешното окружување на македонската економија, најновите проекции за странската ефективна побарувачка упатуваат на нагорна ревизија за 2019 година, за 2020 година оценката е задржана, а за 2021 година има минимална корекција надолу во споредба со априлските оценки. Последните оценки за **странската ефективна инфлација** се ревидирани

¹ Проектирана стапка на инфлација од 1,2%, 1,1%, 1,4% и 1,6% за 2019, 2020, 2021 и 2022 година, наспроти 1,2%, 1% и 1,5% за 2019, 2020 и 2021 година, во септември 2019 година.

малку надолу во однос на очекувањата од октомври за целиот период на проекции. Од аспект на девизниот курс, остварувањето за 2019 година е согласно со очекувањата, без позначителни промени во очекувањата и за наредниот период, во споредба со претходните оценки. **Остварувањата кај цените на примарните производи на светските берзи за 2019 година главно се блиску до октомвриските очекувања, додека најновите проекции на речиси сите цени упатуваат на нагорна ревизија за 2020 година, а надолна за 2021 година во однос на октомвриските оценки, со исклучок на цената на никелот, за којашто ревизиите се во обратна насока.** Сепак, движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи, што создава поголема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, особено на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели со нивната проектирана динамика во рамки на октомврискиот циклус проекции не упатува на позначителни отстапувања во одделните сегменти од економијата. Економската активност оствари солиден раст во третиот квартал од 3,6%, малку над очекувањата, а тековно расположливите високофреквентни податоци за периодот октомври – ноември 2019 година упатуваат дека поволните поместувања во економијата продолжуваат и во четвртиот квартал, но поумерено (продолжување на високиот раст на прометот во трговијата, задржување на растот кај извршените градежни работи, како и раст на активноста во индустријата, но поумерен во споредба со растот од третиот квартал). **Кога станува збор за промените кај потрошувачките цени, во декември стапката на инфлација изнесува 0,4% и е пониска од проектираната.** Сепак, гледано за целата 2019 година, остварената годишна стапка на инфлација од 0,8% не отстапува значително од октомвриската проекција (проектираната стапка од 1%). При тековна инфлација малку пониска од проектираната во октомври, како и надворешни влезни претпоставки ревидирани главно во нагорна насока, ризиците во однос на проекцијата на инфлацијата за 2020 година од 1,5% се оценуваат како урамнотежени. Сепак, и натаму постои неизвесноста околу очекуваното идно движење на светските цени на примарните производи.

Во четвртото тримесечје на 2019 година, девизните резерви (приспособени за ценовните и курсните разлики и ценовните промени на хартиите од вредност) бележат раст. Анализирани преку факторите на промена, растот на девизните резерви произлегува од нето-приливите остварени врз основа на трансакции на државата, пред сè врз основа на задолжувањето од Светската банка, како и остварениот откуп на девизи на девизниот пазар од страна на Народната банка. Анализата на показателите за адекватноста покажува дека тие и понатаму се наоѓаат во сигурната зона. Расположливите податоци од надворешниот сектор за четвртото тримесечје од годината и понатаму се ограничени. Остварувањата кај менувачкиот пазар заклучно со крајот на четвртото тримесечје од годината се во линија со проекцијата за овој квартал. Од друга страна, податоците за надворешнотрговската размена за периодот октомври-ноември упатуваат на можност за остварување повисок трговски дефицит во однос на проектираниот.

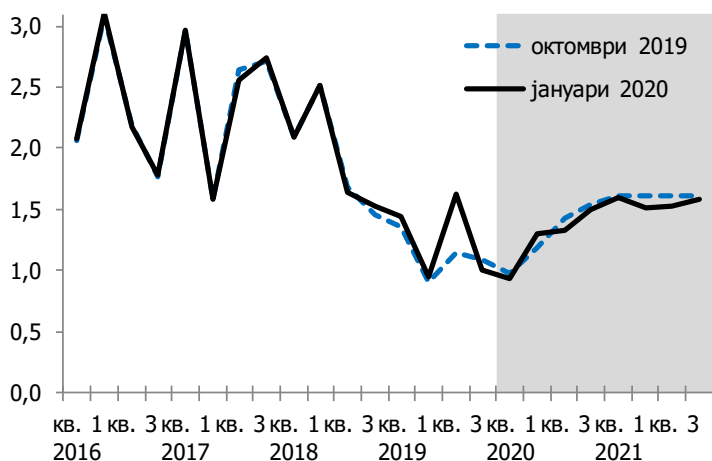
Во однос на движењата во монетарниот сектор, финалните податоци за ноември покажуваат мал месечен пад на **вкупните депозити** од 0,3%. Намалувањето на депозитите во ноември пред сè произлегува од падот на депозитите на останатите сектори, при раст на депозитите на домаќинствата и претпријатијата. Од валутен аспект, намалувањето на вкупните депозити е резултат на падот на денарските депозити, при раст на депозитите во странска валута. На годишна основа, вкупните депозити во ноември се повисоки за 8,6%, во најголем дел како резултат на растот на депозитите на домаќинствата. Гледано од валутен аспект, најголем дел од годишниот раст се должи на депозитите во домашна валута (вклучително и депозитните пари). Годишниот раст на депозитите во ноември засега е под проектираниот од 9,6% за четвртиот квартал од 2019 година. Во однос на кредитниот пазар, **вкупните кредити** на приватниот сектор во ноември остварија месечен раст од 1,0%. Месечниот раст на вкупните кредити пред сè се должи на растот на кредитите на претпријатијата, при солиден раст и на

кредитите на домаќинствата. Според валутната структура, растот на вкупните кредити во поголем дел произлегува од кредитите во домашна валута. На годишна основа, вкупните кредити во ноември се повисоки за 6,4%, при што растот во поголем дел е резултат на кредитите на домаќинствата, при позитивен придонес и на кредитите на претпријатијата. Од аспект на валутната структура, годишниот раст на вкупните кредити и натаму во најголем дел произлегува од растот на кредитите во домашна валута. Годишниот раст на кредитите во ноември е над проектираниот од 5,4% за четвртиот квартал, согласно со октомвриската проекција.

Во Буџетот на Република Северна Македонија во периодот јануари-ноември беше остварен дефицит од 7.465 милиони денари. Буџетскиот дефицит во најголем дел беше финансиран преку домашно и странско задолжување на државата, при што еден дел од приливите беше задржан како депозит на сметката на државата кај Народната банка. Остварениот буџетски дефицит претставува 42,2% од планираниот дефицит со ребалансот на Буџетот за 2019 година.

Последните макроекономски показатели и оценки упатуваат на одредени отстапувања во однос на проектираната динамика, а согледувањата за амбиентот за спроведување на монетарната политика во одредени сегменти се нешто поповолни во однос на претходните оценки. Движењата на девизниот пазар и натаму се поволни, придонесувајќи за побрз раст на девизните резерви, кои и натаму се одржуваат во сигурна зона. Во однос на економската активност, остварениот раст во првите три квартали од 2019 година од 3,6% е во согласност со проекциите за овој период од годината, а расположливите високофреквентни показатели за октомври-ноември се поволни и се во согласност со очекувањата за поумерен економски раст во последниот квартал. Инфлацијата во 2019 година не отстапува значително од проектираната стапка, а ризиците околу проекцијата во следниот период главно се поврзани со цените на примарните производи на светските пазари. Во рамки на монетарниот сектор, остварувањата кај депозитите и кредитите упатуваат на натамошен раст на годишна основа, без поголеми отстапувања во однос на октомвриската проекција.

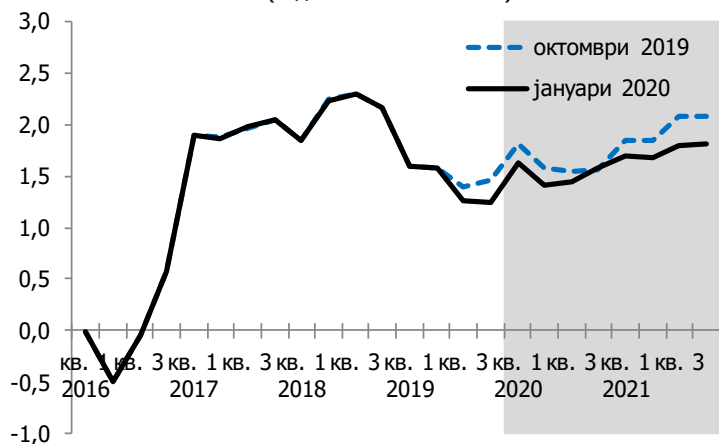
Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Се оценува дека растот на **странската ефективна побарувачка во 2019 година изнесува 1,3%**, што претставува нагорна ревизија во однос на октомвриските проекции (1,1%), речиси целосно како резултат на повисокиот оценет раст на Германија (0,6% наспроти 0,4% во октомври). Оценката за раст од 1,3% за 2020 година е задржана, додека за 2021 година сега се очекува раст од 1,5% (1,6% во октомври), при минимална надолна ревизија на растот на Германија во двете години².

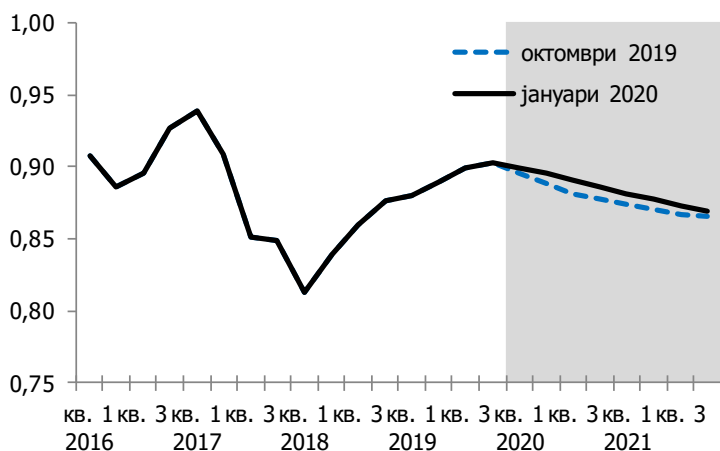
Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Проекциите за странската ефективна инфлација во 2019 и 2020 година се минимално ревидирани надолу во споредба со октомври, при што сега се очекува дека таа ќе изнесува 1,4% и 1,5%, соодветно (наспроти 1,5% и 1,6%, соодветно). Притоа, ревизијата е одраз на пониската проектирана инфлација кај повеќе земји. Странската ефективна инфлација за 2021 година исто така е ревидирана надолу и се очекува дека ќе изнесува 1,8% (2% во октомври), главно поради пониските проектирани стапки во Германија и Србија³.

Курс евро/САД-долар

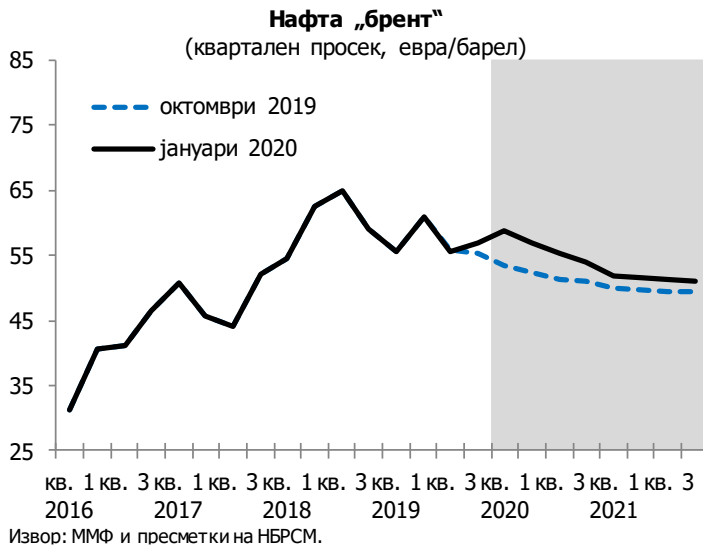

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Остварувањето кај девизниот курс евро/САД-долар за 2019 година е во согласност со очекувањата во октомври за апрецијација на доларот од 5,4%. Најновите проекции за 2020 година упатуваат на стабилизирање на нивото на девизниот курс, наспроти претходните очекувања за минимална депрецијација на САД-доларот, додека за 2021 година, оценката за депрецијација на доларот е непроменета.

² Според најновите оценки, за 2020 и 2021 година се очекува стапка на економски раст од 0,7% и 1,1%, соодветно, наспроти октомвриските проекции за раст од 0,8% и 1,2%, соодветно.

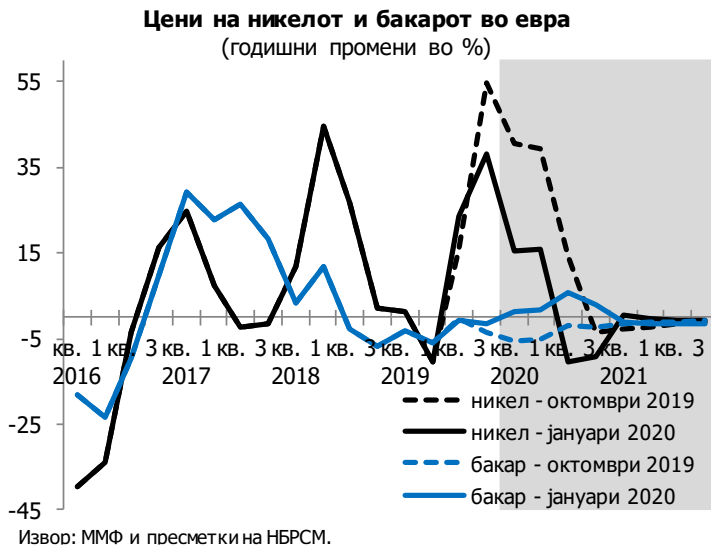
³ Инфлацијата во Хрватска и Србија е коригирана за промените во девизниот курс.

Во 2019 година, цената на нафтата, изразена во евра, оствари пад од речиси 5% во однос на претходната година, што е слично со октомвриските проекции. За 2020 година, според најновите оценки, се очекува повисоко ниво на цената на нафтата⁴, односно значително помал пад на цената во споредба со октомвриските оценки, како резултат на засилените геополитички тензии на Блискиот Исток, најавите за потпишување на првата фаза од трговскиот договор помеѓу САД и Кина, како и одлуката на земјите членки на ОПЕК+ за дополнително намалување на дневното производство на нафта⁵. Наспроти тоа, во 2021 година се очекува посилен пад на цената на нафтата во споредба со октомври.

Остварениот раст на цената на никелот во 2019 година е малку помал од проектираниот во октомври, додека цената на бакарот оствари сличен пад како претходните очекувања. За 2020 година, сега се очекува дека цената на никелот ќе оствари значително помал раст во однос на очекувањата од октомври, во услови на пониска побарувачка заради забавувањето на растот на Кина и повисока понуда заради продолжување на производството од суспендираните рудници во Филипини, со што делумно би се неутрализирал ефектот од забраната за извоз на никел од страна на Индонезија. За 2021 година се очекува стабилизација на цената, наспроти претходно предвидениот мал пад. Според тековните оценки, се очекува дека цената на бакарот во 2020 година ќе порасне, наспроти очекувањата за пад во октомвриските проекции, во услови на намалени трговски тензии помеѓу САД и Кина, намалени залихи и преземени мерки од страна на Кина за поддршка на растот, додека за 2021 се очекува сличен пад како и оној од октомври.

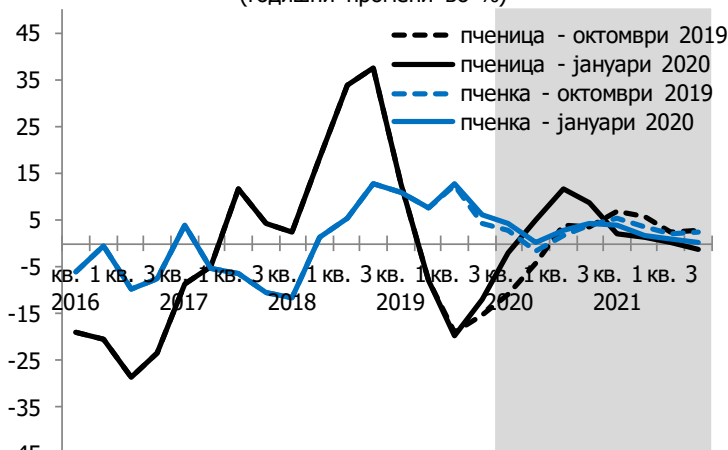
Остварениот пад на цената на пченицата и раст на цената на пченката во 2019 година се во согласност со очекувањата од октомвриските проекции. Според најновите оценки за 2020 година, се очекува дека цената на пченицата ќе се

⁴ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали

⁵ На состанокот на земјите членки на ОПЕК+ од 6 декември 2019 година беше донесена одлука со којашто дневното производство се намалува за дополнителни 500.000 барели на ден од претходно договорените (1.200.000 барели на ден од декември 2018 година), при што одлуката ќе се применува од 1.1.2020 година до крајот на март.

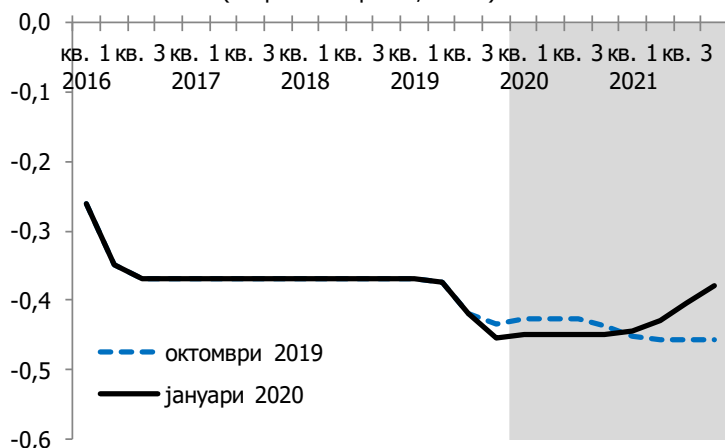
Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

зголеми, наспроти претходно предвидениот пад, како резултат на најавите за потпишување на трговскиот договор помеѓу САД и Кина и очекувањата за зголемена побарувачка од Кина, како и понеповолната состојба со посевите во САД и лошите временски услови во регионот на Црното море. Кај цената на пченката сега се проектира повисок раст од очекуваниот во октомври, во услови на намалена трговска активност заради зголемените извозни даноци од страна на Аргентина и сувото време во Јужна Америка. За 2021 година е предвиден помал раст на цените на пченката и пченицата во споредба со оној од октомвриските проекции.

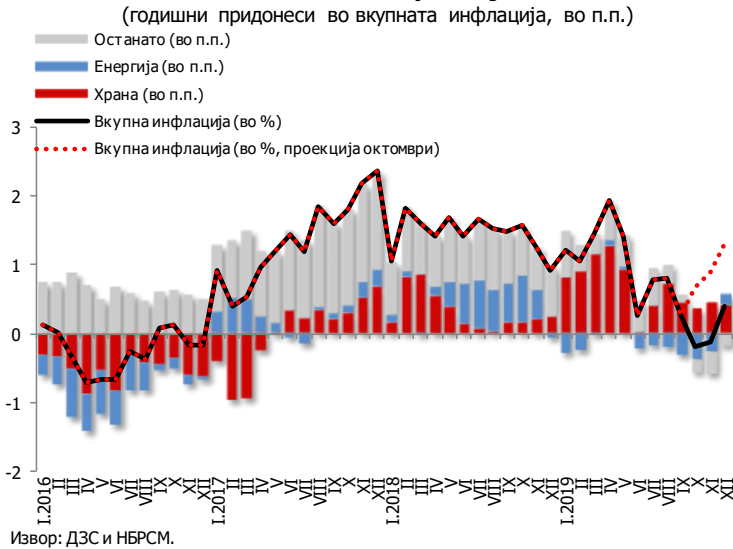
Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во 2019 година остварената стапка на едномесечниот ЕУРИБОР е иста со октомвриските проекции, односно каматната стапка во просек изнесуваше -0,40%. За наредниот период исто така не се очекуваат позначајни отстапувања во однос на октомвриските оценки, при што сега се очекува дека во 2020 и 2021 година каматната стапка ќе изнесува -0,45% и -0,41%, соодветно (-0,43% и -0,46%, соодветно во октомври). Ваквите движења се во согласност со декемврискиот состанок на ЕЦБ, на којшто не беше направена промена во поставеноста на мерките на монетарната политика.

Стапка на инфлација

Во декември 2019 година, **домашните потрошувачки цени** пораснаа за 0,3%⁶ (наспроти намалувањето од 0,1% во претходниот месец)...

...одразувајќи го главно зголемувањето на базичната инфлација, при минимален раст на цените на енергијата и непроменети цени кај прехранбената компонента, на месечна основа.

Годишната стапка на инфлација во декември изнесува 0,4% (наспроти негативната стапка од 0,1% во минатиот месец), што претставува надолно отстапување во однос на октомвриската проекција.

Гледано структурно, надолно отстапување во однос на проекцијата има кај цените на храната и кај базичната инфлација, додека кај цените на енергијата се забележува нагорно отстапување.

Инфлација и цени на храната и енергијата

Базичната стапка на инфлација во декември бележи зголемување од 0,6% на месечна основа (-0,4% во ноември), а на годишна основа бележи намалување од 0,3% (-0,6% во минатиот месец). Месечниот раст на базичната компонента на инфлацијата во декември во целост се објаснува со зголемувањето на цените на воздушниот сообраќај. Структурата на годишната стапка на базичната инфлација во декември е слична како претходниот месец, односно највисок негативен придонес имаат цените на воздушниот сообраќај и цените на облеката и обувките, а највисок позитивен придонес имаат цените на тутунот⁷, а во помала мера придонесуваат и цените на автомобилите.

⁶ Гледано по групи производи, најголем позитивен придонес кон месечното зголемување на цените во декември има растот на цените на воздушниот сообраќај, а мал позитивен придонес имаат и цените на месото како и цените на млекото, сирењето и јајцата.

⁷ Годишниот раст на цената на тутунот во декември е одраз и на покачувањето на цените на цигарите во март и мај 2019 година, согласно со предвиденото годишно зголемување на акцизите на цигарите за 0,20 денари/парче, заклучно со 1 јули 2023 година.

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Анализирано збирно, за целата 2019 година, годишната стапка на инфлација изнесува 0,8% и не отстапува значајно од октомвриската проекција (проектирана стапка на инфлација од 1%).

Во однос на очекуваните движења на цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата направени се ревизии главно во нагорна насока.

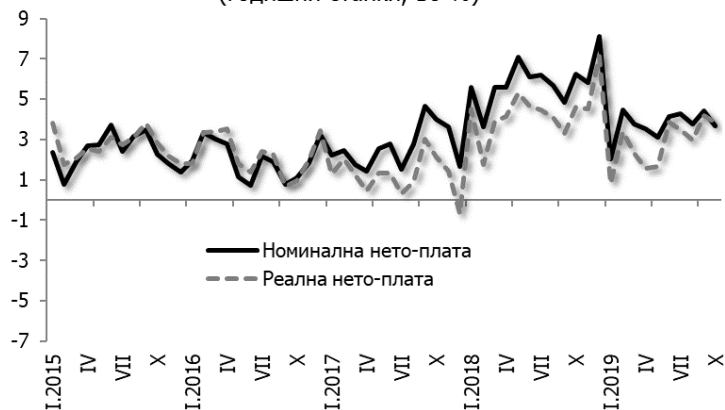
Во услови на малку пониска тековна инфлација од проектираната во октомври, како и надворешни претпоставки ревидирани главно во нагорна насока, тековно ризиците во однос на проекцијата на инфлацијата за 2020 година се оценуваат како урамнотезени. Сепак, и натаму е неизвесно движењето на светските цени на примарните производи.

Странски ефективни* и домашни цени на храна (индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондериран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија. Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

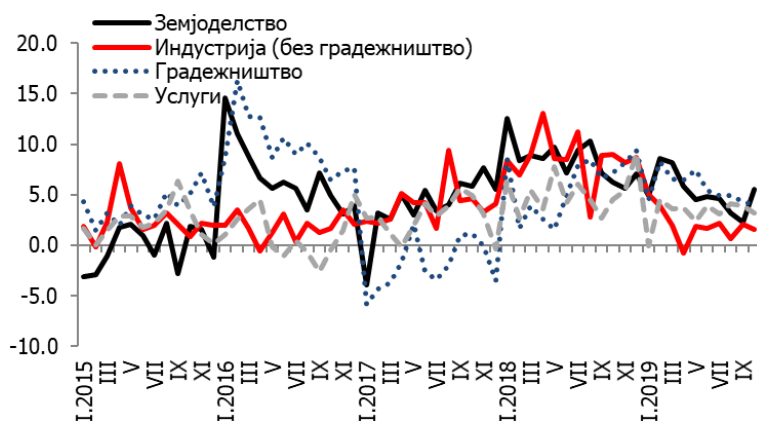

Извор: ДЗС.

Во октомври 2019 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата изнесуваше 3,7% (забавување во однос на 4,4% во септември). Годишниот раст на платите во одреден дел се должи на покачувањето на минималната плата⁸, како и на покачувањето на платите во јавниот сектор⁹.

Раст на платите имаше кај речиси сите дејности, а притоа најизразен беше кај дејностите „транспорт и складирање“, „дејности на здравствена и социјална заштита, „уметност, забава и рекреација“, како и „земјоделство, шумарство и рибарство“¹⁰.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

При мал пад на трошоците на живот на годишно ниво, **во октомври нето-платата забележа реална стапка на раст од 3,8% на годишна основа.**

Во октомври, остварувањата кај платите се малку повисоки во споредба со очекувањата од октомврскиот циклус проекции за четвртиот квартал.

Високофреквентните податоци на страната на понудата и побарувачката коишто се расположливи за периодот октомври-ноември 2019 година главно се поволни и засега упатуваат на позитивни движења во домашната економија. Што се однесува до согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата¹¹, резултатите од

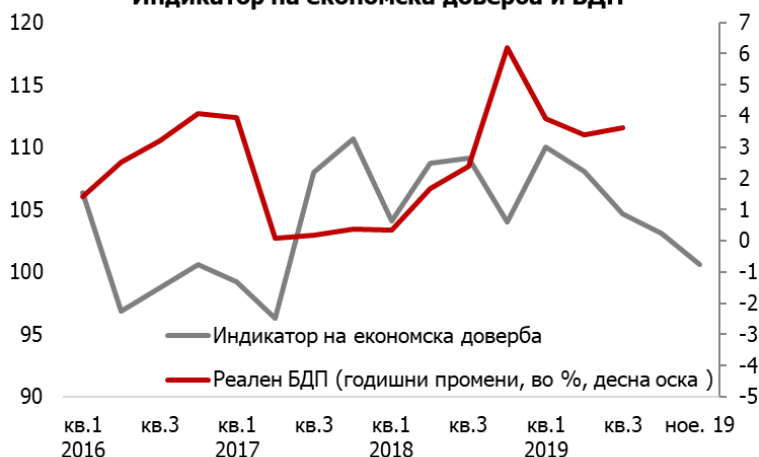
⁸ Износот на минимална плата согласно со Законот за минимална плата („Службен весник на РСМ“ бр. 59/19) којшто се исплаќа за периодот април 2019 до март 2020 година изнесува 17.943 денари во бруто-износ, односно 12.507 денари нето-плата (пред овој период, минималната плата изнесуваше 17.370 денари бруто и 12.165 денари нето) согласно со усогласувањето со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ, индексот на трошоци на живот и реалниот пораст на БДП (со една третина од порастот од секој показател, соодветно).

⁹ Согласно со Буџетот на РСМ за 2019 година, извршено е зголемување на платите на докторите специјалисти за 10% од јануари и покачување на платите за 5% на останатиот медицински персонал во јавните здравствени установи со исплатата на јануарската плата во 2019 година, како и дополнително зголемување на платите на здравствените работници за 5%, почнувајќи со исплатата на септемвриската плата во 2019 година. Исто така, согласно со одлуката на Владата на РСМ донесена во мај 2019 година, извршена е нивелација на платите на околу 2.900 вработени од областа на културата, од националните и од локалните установи, почнувајќи од априлската плата за 2019 година. Покрај тоа, со измените и дополнувањата на Законот за заштита на децата, започнувајќи со јунската плата, се зголемуваат за 16% платите на воспитувачите/ките, негувателите/ките, стручните работници/чки и соработници/чки, а согласно со Колективниот договор, зголемување на платата има и кај помошно-техничкиот персонал. Зголемување на платата од 22% добија и социјалните работници со исплатата на јунската плата, а со исплатата на септемвриската плата добија и дополнително зголемување од 5%. Исто така, зголемување на платите од 5% имаше за вработените во образованието, полицијата, одбраната и целиот јавен сектор, почнувајќи со септемвриската плата.

¹⁰ Мало намалување на платите во октомври 2019 година е забележано само кај „други услужни дејности“, „дејности во врска со недвижен имот“ и „рударство и вадење на камен“.

¹¹ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондерирани просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги).

Индикатор на економска доверба и БДП

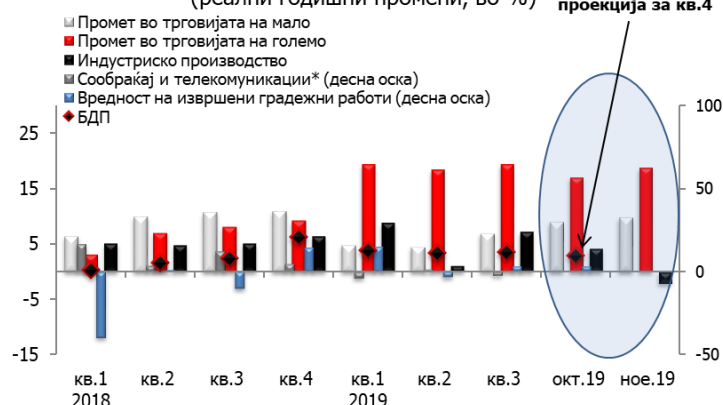
Извор: ДЗС и Европска комисија.

анкетните истражувања за периодот октомври-ноември упатуваат на помалку поволни согледувања во споредба со третиот квартал, но сепак и се во позитивната зона.

Расположливите високофреквентни податоци од страната на понудата, главно упатуваат на поволни движења во последниот квартал од годината.

Во периодот октомври-ноември 2019 година, **прометот на вкупната трговија** бележи висок раст на годишно ниво, но минимално забавува во споредба со растот во претходниот квартал. Годишниот раст на трговијата во овој период е резултат на поволните остварувања кај трговијата на големо и трговијата на мало (номинален годишен раст од 17,7% и 9,2%, соодветно), додека кај трговијата со моторни возила е забележан мал пад.

Економски сектори (реални годишни промени, во %)

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите. Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

По солидниот годишен раст од 7,1% во третиот квартал, индустриското производство во периодот октомври-ноември 2019 оствари раст од 1,0% на годишна основа. Забавувањето на годишниот раст е резултат на негативните остварувања кај енергетскиот сектор и рударството. Сепак, производството на преработувачката индустрија забрзано расте, поттикнувајќи го вкупниот раст на индустријата во овој период. Во рамки на преработувачката индустрија, најголем позитивен придонес имаат дејностите во кои се активни странските извозни капацитети, како на пример производството на моторни возила, „производство на фабрикувани метални производи, освен машини и опрема“ и производството на електрична опрема. Исто така, значителен позитивен придонес имаат и производството на прехранбени производи, производството на производи од гума, како и производството на хемикалии и хемиски производи. Кај дел од традиционалните дејности е забележан пад на производството, при што позначителен негативен придонес има производството на пијалаци, облека и мебел.

ИНДУСТРИСКО ПРОИЗВОДСТВО И ОСТАНАТИ ЕКОНОМСКИ ДЕЈНОСТИ

	2017				2018				2019				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	окт.	ное.
	<i>реални годишни промени во %</i>												
Бруто домашен производ	3.9	0.1	0.2	0.4	0.3	1.7	2.4	6.2	3.9	3.4	3.6	-	-
Индустриско производство	-1.5	3.7	-2.4	0.9	5.2	4.9	5.1	6.4	8.8	1.1	7.1	4.2	-2.1
Извршени градежни работи	-24.5	-30.2	-19.5	-33.1	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	-3.3	3.0	3.0	-
Високоградба	-21.7	-27.7	-26.5	-12.5	3.2	6.1	-11.4	28.1	-9.3	5.1	23.7	-5.6	-
Нискоградба	-26.1	-31.5	-15.6	-43.1	-65.2	-1.7	-9.3	4.5	58.3	-8.0	-6.7	11.0	-
Промет во трговијата - Вкупно*	3.0	4.4	4.7	3.9	4.9	8.8	8.6	10.0	13.5	12.6	14.0	13.0	14.5
Промет во трговијата на мало*	-3.9	-1.9	-2.5	-1.6	6.4	9.9	10.8	10.9	4.7	4.6	6.9	8.9	9.8
Промет во трговијата на големо*	8.9	10.4	11.2	8.4	3.2	7.1	8.2	9.3	19.4	18.5	19.4	17.1	18.7

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Почнувајќи од јануари 2019 година, Европската комисија изврши ревизија на структурата на показателот за доверба на потрошувачите, а преку овој составен елемент и на композитниот показател на економска доверба. Повеќе информации за новата методологија може да се најдат на следнава врска: https://ec.europa.eu/info/files/revised-consumer-confidence-indicator_en

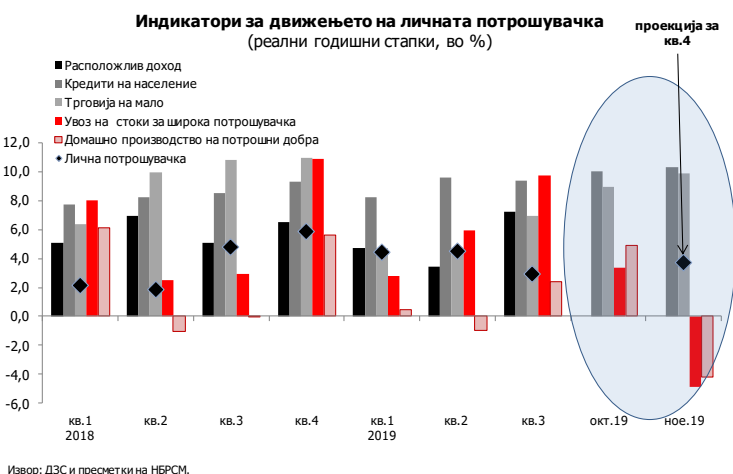
Годишниот раст на активноста во **градежниот сектор** продолжува и во октомври 2019 година со слична годишна динамика како во третиот квартал на 2019 година. Така, поволните поместувања кај вкупните извршени градежни работи се должат на растот кај нискоградбата, додека високоградбата имаше негативен придонес.

Во октомври 2019 година **угостителството** се карактеризира со зголемен број туристи, ноќевања и вкупен промет во споредба со истиот месец од минатата година (со побрза годишна динамика од третиот квартал), што упатува на поволни остварувања во овој сектор во четвртиот квартал од 2019 година.

Исто така, расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** упатуваат на натамошен економски раст и во последниот квартал од годината.

Показателите за поместувањата кај **личната потрошувачка**¹² главно упатуваат на нејзин натамошен раст и во текот на четвртиот квартал. Така, раст се забележува речиси кај сите извори на финансирање на личната потрошувачка, при поволни поместувања кај дел од компонентите на расположливиот доход (раст на реалните плати и раст на масата на пензиите), како и преку натамошниот раст на кредитирањето на населението. Исто така, поволни се и краткорочните показатели за динамиката на личната потрошувачка. Така, во овој период се забележува забрзување на годишниот раст на прометот во трговијата на мало, а раст беше забележан и кај бруто-приходите од ДДВ и домашното производство на потрошни добра. Од друга страна увозот на стоки за широка потрошувачка бележи мал пад.

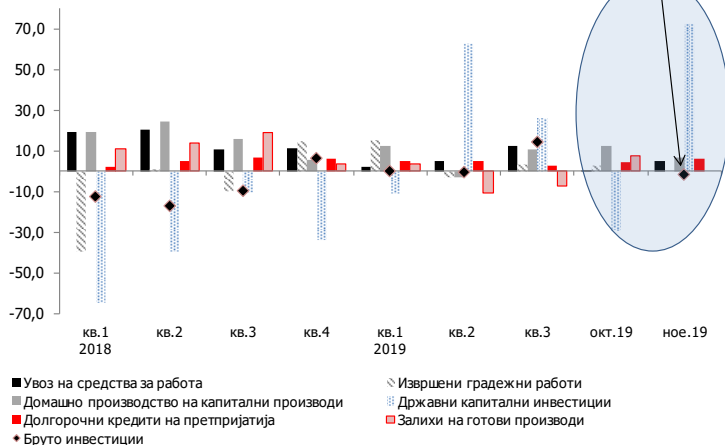
Расположливите високофреквентни податоци за **бруто-инвестициите**¹³ во периодот октомври-ноември 2019 година исто така се поволни. Така, во овој период

¹² Од показателите за личната потрошувачка, податоците за прометот во трговијата на мало, пензиите, домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка и кредитите на населението се однесуваат на периодот октомври – ноември 2019 година, додека нето-платите се дадени заклучно со октомври 2019 година.

¹³ Од показателите за бруто-инвестициите, податоците за државните капитални инвестиции, домашното производство на капитални производи, увозот на средства за работа и долгорочните кредити на претпријатијата се однесуваат на периодот октомври - ноември 2019 година, додека извршените градежни работи, директните инвестиции и залихите на готови производи се дадени заклучно со октомври 2019 година.

Индикатори за движењето на бруто инвестициите
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

збрзува растот кај долгорочните кредити на претпријатијата, а продолжува и растот кај домашното производство на капитални производи и кај државните капитални инвестиции. Раст бележи и индустриското производство, но поумерен, а зголемена е активноста и во градежниот сектор, како и увозот на производи за инвестиции. Од друга страна, единствено кај данокот на добивка е забележан пад.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во периодот октомври-ноември 2019 година упатуваат на потенцијално проширување на дефицитот во четвртиот квартал во однос на истиот период од минатата година, во услови на раст на увозот и пад на извозот на стоки.

Буџетските остварувања во периодот октомври-ноември 2019 година упатуваат на натамошен годишен раст на **јавната потрошувачка** и во четвртиот квартал, во услови на раст кај главните категории¹⁴ на јавната потрошувачка.

¹⁴ Во периодот октомври-ноември 2019 година пад е забележан само кај трансферите до Агенцијата за вработување.

Во октомври и ноември, дефицитот во надворешнотрговската размена со странство забележа проширување од **11,7%** на годишна основа, поттикнато од малиот пад на извозот и истовремено умерениот раст на увозот на стоки.

Извозната компонента на трговската размена оствари негативна стапка на годишна промена од **1,3%**. Падот на извозот на дел од новите извозни капацитети во економијата е главниот фактор за промената, надолнет со послабите извозни остварувања на дел од традиционалните сектори, поконкретно железото и челикот и текстилот, како и понискиот извоз на енергија, во однос на истиот период од претходната година. Мал позитивен придонес беше забележан кај останатиот извоз, храната и рудите.

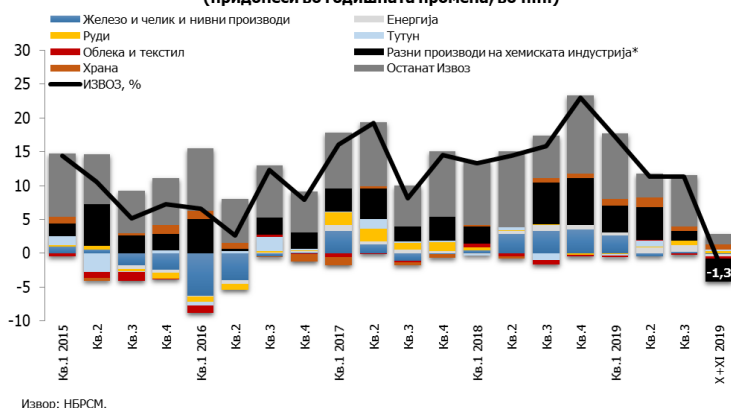
Во споредба со октомвриската проекција, остварувањата во октомври и ноември се пониски од очекуваниот извоз за четвртото тримесечје. Позначителни надолни отстапувања се забележуваат кај извозот на дел од новите производни капацитети, надолнетото и со малку понискиот извоз на железо и челик и облека и текстил.

Во октомври и ноември 2019 година, **увозот на стоки** оствари мал раст од **1,7%** на годишна основа, што е одраз на повисокиот увоз на руди, а во помал дел и увозот на енергија и опрема и машини. Од друга страна, пад на годишна основа беше забележан кај дел од увозните категории, посебно кај увозот на стоки за широка потрошувачка и текстил и облека.

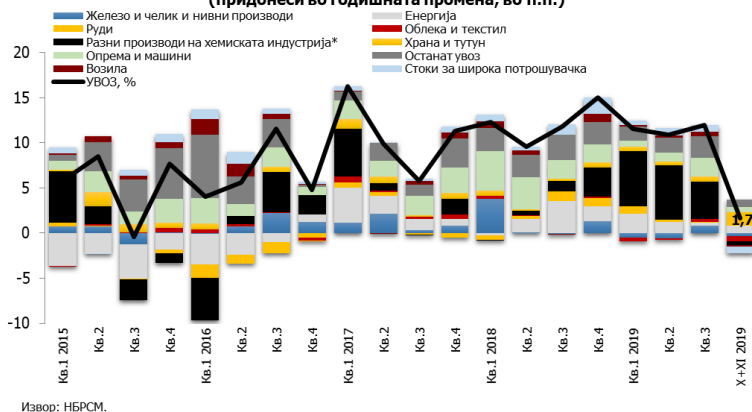
Остварувањата кај увозот на стоки во октомври и ноември се малку повисоки од очекувањата за последниот квартал од годината според октомвриските проекции, при повисок увоз на руди и енергија и малку послаб увоз на текстил и облека.

Остварувањата на компонентите на надворешнотрговската размена во текот на октомври и ноември 2019 година доведуваат

Извоз по компоненти
(придонеси во годишната промена, во п.п.)

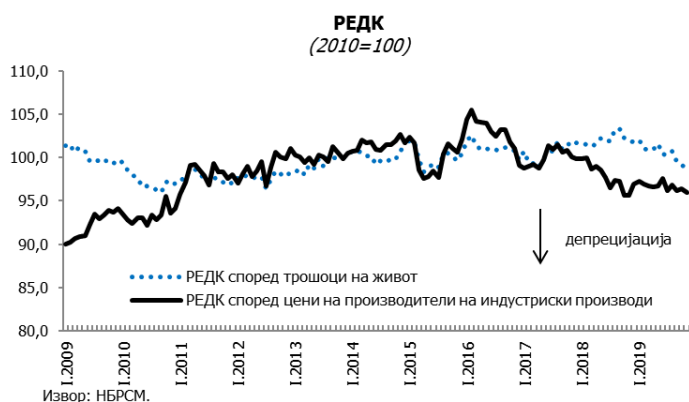

Увоз по компоненти
(придонеси во годишната промена, во п.п.)

до трговски дефицит којшто е повисок од очекувањата во октомвриската проекција.

Во ноември 2019 година, показателите за ценовната конкурентност на домашната економија забележаа дивергентни движења на годишна основа. Индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот депресија за 3%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа апрецијација од 0,3%. Ваквите движења кај РЕДК дефлациониран со трошоците на живот се должат на поволните промени кај релативните цени (релативните трошоци на живот се пониски за 2%), додека релативните цени на индустриските производи се повисоки за 1,3%. Во исто време, НЕДК забележа депресијација од 1%, што во најголем дел е резултат на апрецијацијата на руската рубља и украинската гривна.

РЕДК, без примарни производи
(2010=100)

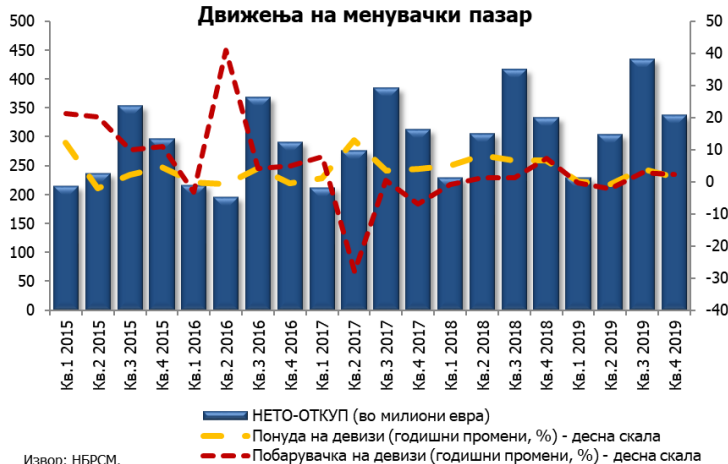
РЕДК, без примарни производи
годишна стапка на промена, во %

НЕДК и релативни цени, без примарни производи
годишни стапки на промена, во %

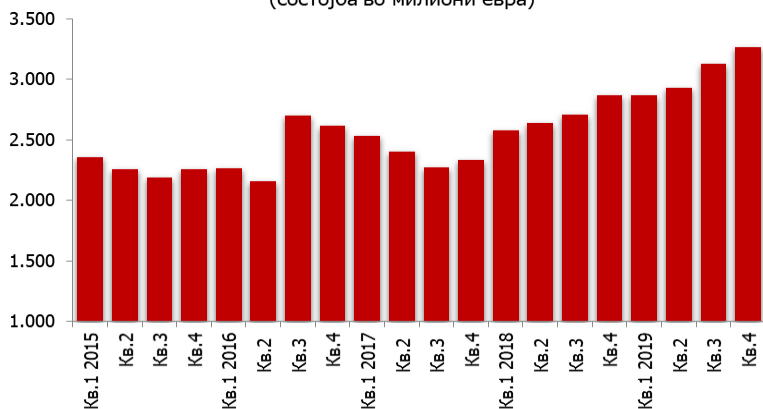
Движења на менувачки пазар

Индексите на РЕДК пресметани со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи, во октомври и ноември 2019 година, забележаа дивергентни движења. Така, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот забележа депрецијација од 1,9%, додека РЕДК дефлациониран со цените на индустриските производи оствари апрецијација за 0,9%. Притоа, промените произлегуваат од динамиката на релативните цени и тоа падот на релативните трошоци на живот за 1,9% и истовремениот пораст на релативните цени на производителите на индустриски производи за 0,9%, при непроменет НЕДК на годишна основа.

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во четвртиот квартал од 2019 година изнесува 337 милиони евра, што претставува мал пораст од 1,2% на годишна основа, во услови на раст на понудата и побарувачката на девизи (1,4% и 2,1%, соодветно).

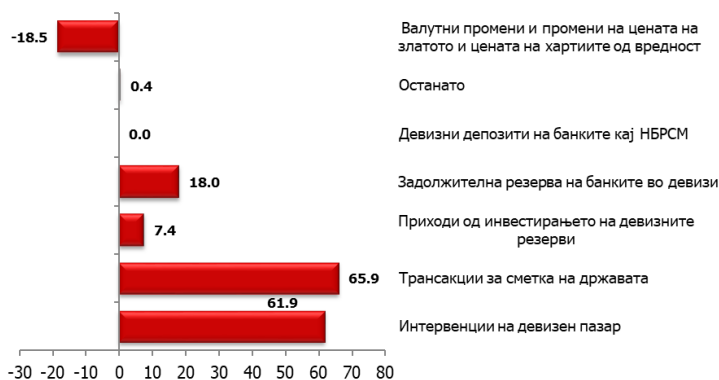
Бруто девизни резерви
(состојба во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

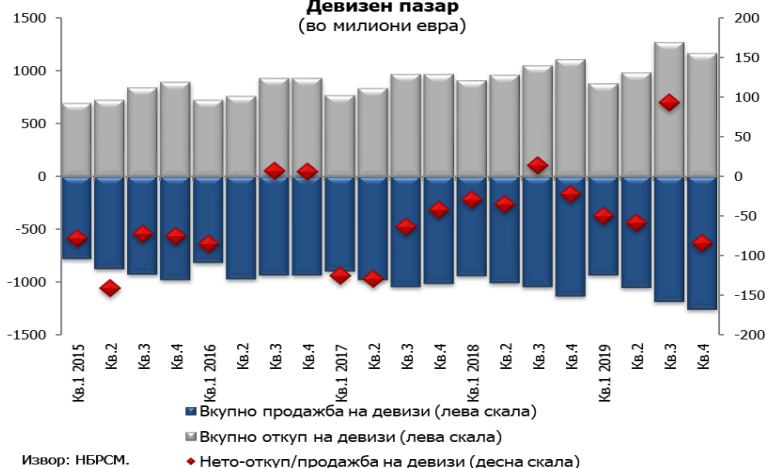
Состојбата на бруто девизните резерви на 31.12.2019 година изнесува 3.262,6 милиони евра, што во однос на крајот од третиот квартал претставува раст од 135,1 милион евра. Притоа, трансакциите за сметка на државата, како и интервенциите на Народната банка на девизниот пазар со откуп на девизи делуваа позитивно врз нивото на девизни резерви¹⁵. Останатите текови имаа поумерено влијание врз промените кај девизните резерви во анализираниот период.

Фактори на промена на девизните резерви во четвртиот квартал од 2019 година
(во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

Девизен пазар
(во милиони евра)

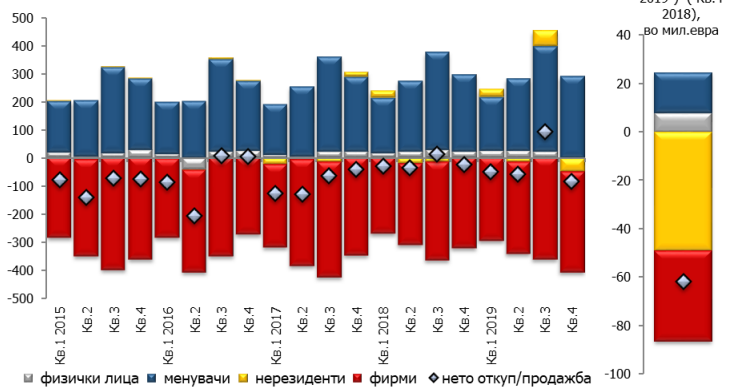

Извор: НБРСМ.

Во четвртиот квартал од 2019 година, на девизниот пазар на банките е остварена нето-продажба на девизи од 83,8 милиони евра, што е повеќе за 61,8 милиони евра од истиот период од минатата година. Ваквата годишна промена се должи на повисокиот раст на побарувачката во однос на растот на понудата на девизи.

¹⁵ Во октомври 2019 година, државата се задолжи кај Светската банка со заем за развојни политики за јавни финансии и конкурентност во износ од 125 милиони евра.

Структура на девизен пазар,
(нето откуп/продажба, во милиони евра)

Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања во најголем дел произлегуваат од повисоката нето-продажба кај нерезидентите и фирмите.

Извор: НБРСМ.

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ.

Состојбата на монетарните инструменти во ноември се зголеми, при поголем износ на пласирани средства на банките во депозити кај Народната банка. Состојбата на багајничките записи во ноември минимално се зголеми¹⁶. Нивото на монетарните инструменти на крајот на ноември е над проектираното за крајот на четвртиот квартал на 2019 година¹⁷.

Нето девизната актива на Народната банка на крајот на ноември е повисока од проектираната состојба за крајот на четвртиот квартал од 2019 година.

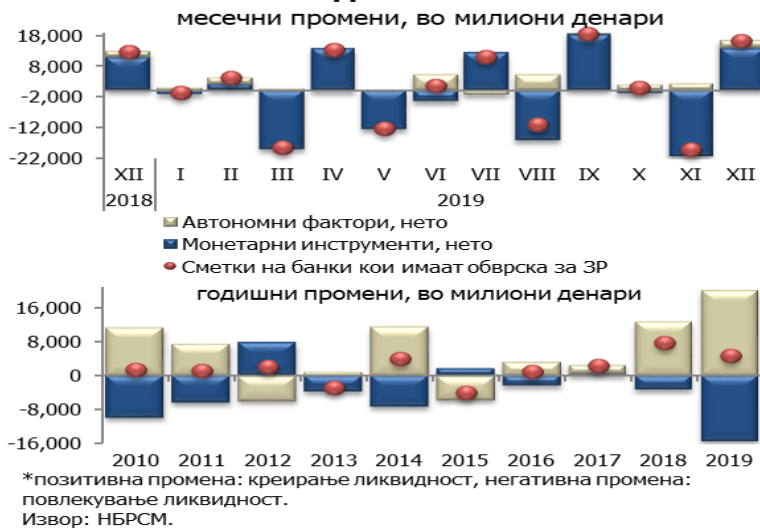
Вкупните депозити на државата кај Народната банка забележаа мало намалување, со што нивната состојба на крајот на ноември засега е повисока во однос на проекцијата за крајот на четвртото тримесечје од 2019 година.

При пониско ниво на вкупните резерви на банките кај Народната банка и мало намалување на готовите пари во оптек, состојбата на примарните пари се намали во споредба со претходниот месец. На крајот на ноември состојбата на примарните пари е пониска, во споредба со проекцијата за крајот на четвртото тримесечје од 2019 година.

¹⁶ На аукцијата на багајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 13 ноември 2019 година, беа понудени багајнички записи во износ од 25.000 милиони денари, а беа продадени багајнички записи во износ од 24.347 милиони денари, со каматна стапка од 2,25% и рок на достасување од 28 дена. Износот на багајнички записи во ноември беше повисок за 119 милиони денари во споредба со претходниот месец (24.228 милиони денари).

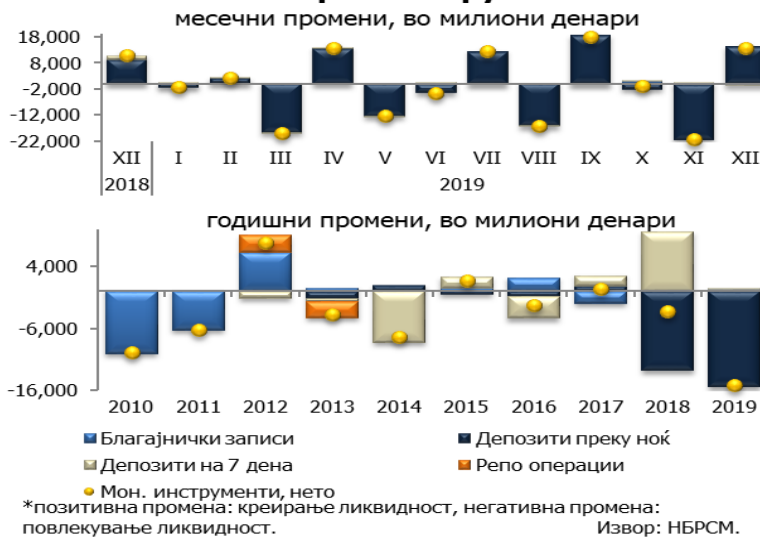
¹⁷ Споредбите на остварувањата се во однос на октомвриската проекција на Народната банка.

Ликвидност на банки*

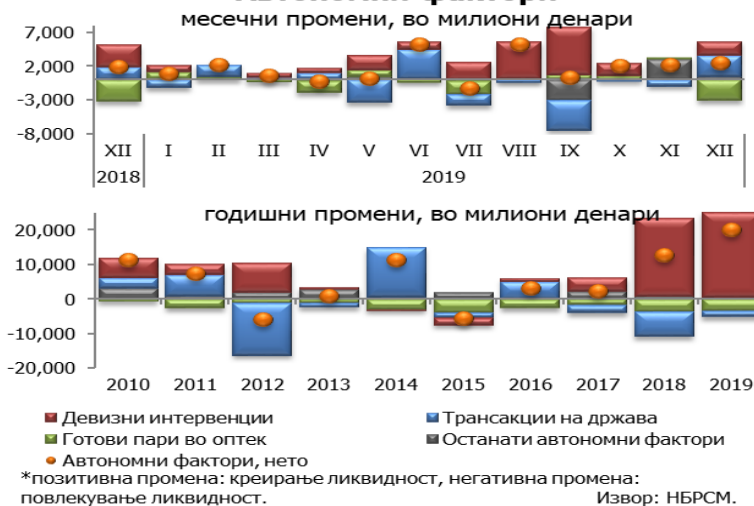

Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, **ликвидноста на банкарскиот систем во декември бележи зголемување**, во најголем дел како резултат на пониската состојба на монетарните инструменти (депозитите преку ноќ), додека состојбата на благајничките записи минимално се зголеми¹⁸. Автономните фактори, на нето-основа, придонесоа за мало зголемување на ликвидноста на банките.

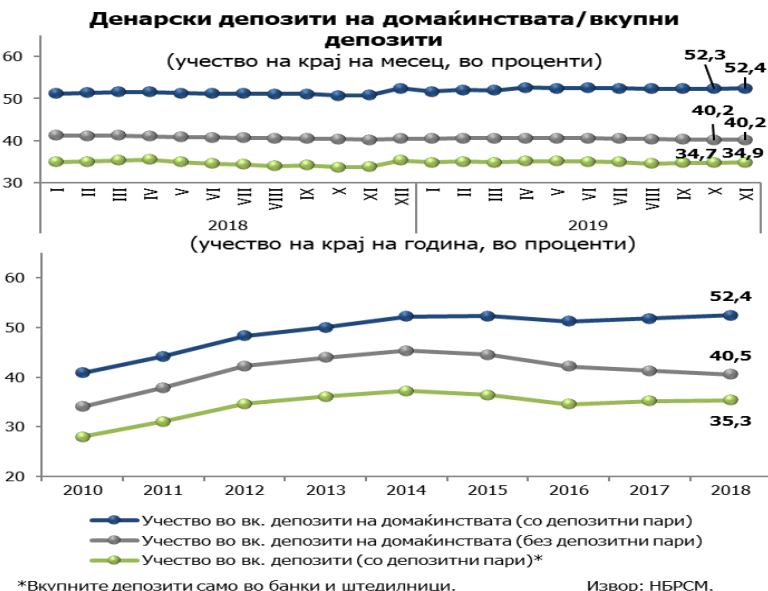
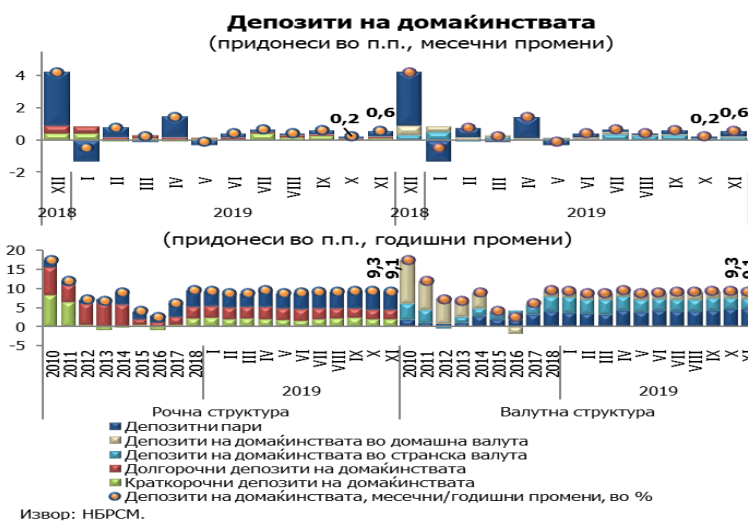
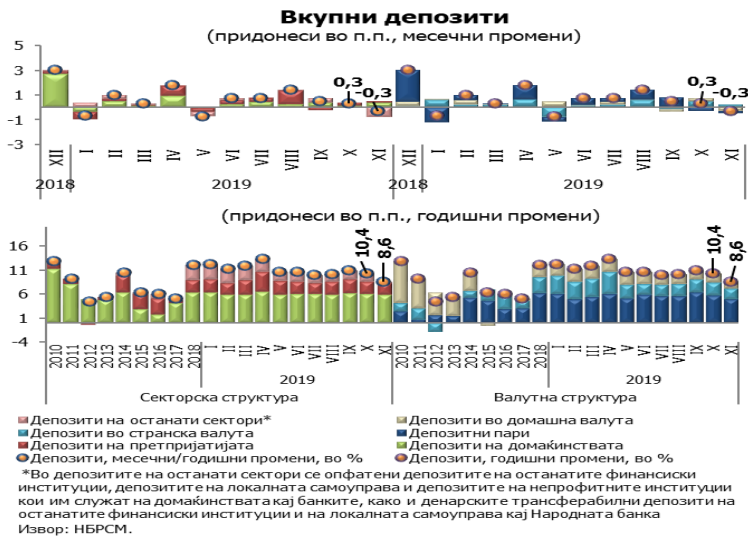
Монетарни инструменти*

Автономни фактори*

¹⁸ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 11 декември 2019 година, беа понудени благајнички записи во износ од 25.000 милиони денари, а беа продадени благајнички записи во износ од 24.769 милиони денари, со каматна стапка од 2,25% и рок на достасување од 35 дена. Износот на благајнички записи во декември беше повисок за 422 милиона денари во споредба со претходниот месец (24.347 милиони денари).

Вкупните депозити¹⁹, во ноември, остварија месечен пад од 0,3%, којшто е резултат на намалувањето на депозитите на останатите сектори²⁰, при раст на депозитите на домаќинствата и претпријатијата. Од валутен аспект, намалувањето на вкупните депозити е резултат на падот на денарските депозити, при раст на депозитите во странска валута. Во периодот октомври-ноември вкупните депозити остварија мал раст кој засега е понизок во споредба со проектираниот прираст за четвртиот квартал од годината.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити во ноември изнесува 8,6%, што засега е под проектираниот годишен раст за четвртиот квартал од 2019 година (од 9,6%). Од секторски аспект, растот во најголем дел произлегува од депозитите на домаќинствата. Гледано од валутен аспект, најголемиот дел од растот се должи на депозитите во домашна валута (вклучително и депозитните пари).

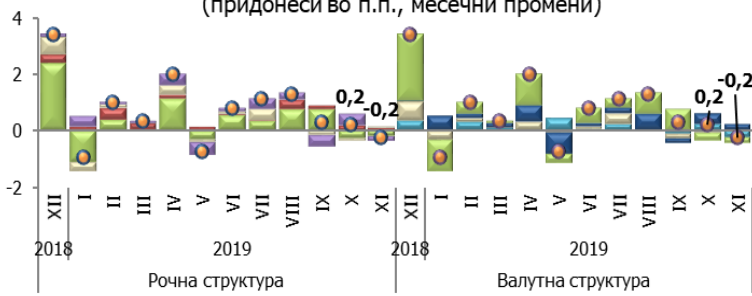
Депозитите на домаќинствата, во ноември, остварија месечен раст од 0,6%, којшто пред сè произлегува од денарските депозити (со депозитни пари), при умерен раст и на девизните депозити. Учеството на денарските депозити (со депозитни пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на ноември изнесува 52,4%, при што и овој месец беше стабилно. На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во ноември изнесува 9,1%.

¹⁹ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspk.

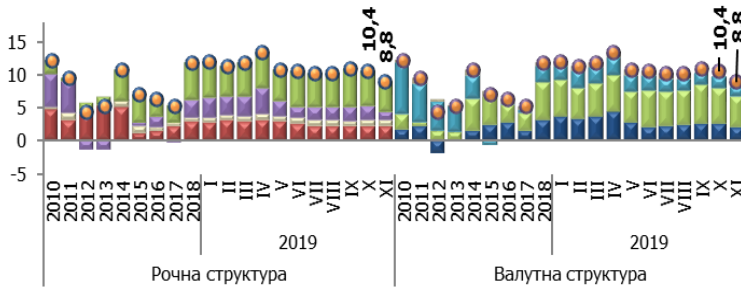
²⁰ Во ноември е забележан пад на трансферабилните денарски депозити на останатите финансиски институции кај НБРСМ, којшто се должи на финансиски трансакции поврзани со промена на сопственичка структура во банкарскиот систем.

Парична маса М4

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

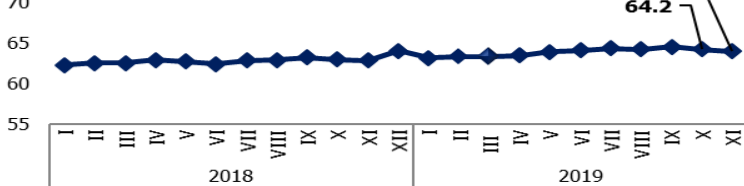
- ГПО надвор од депозитни институции
- Депозитни пари
- Вкупни краткорочни депозити
- Вкупни денарски депозити
- Вкупни девизни депозити
- Вкупни долгорочни депозити
- М4, месечни/годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

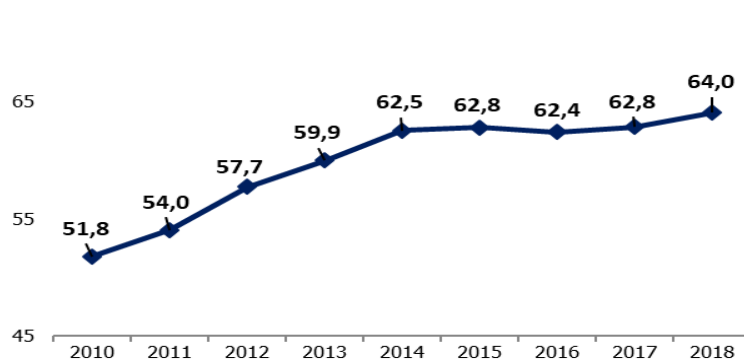
Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, во ноември, оствари месечен пад од 0,2%. Намалувањето во најголем дел е резултат на намалувањето на краткорочните депозити, при умерен раст на долгорочните депозити. Од аспект, на најликвидните компоненти на паричната маса, депозитните пари забележаа пад на месечна основа, при речиси непроменети готови пари во оптек. Од валутен аспект, намалувањето е резултат на падот на денарските депозити (со вклучени депозитни пари), при раст на девизните депозити. Учеството на денарскиот дел на паричната маса во вкупната парична маса М4 на крајот на ноември изнесува 63,9% (64,2% во претходниот месец). **На годишна основа, паричната маса во ноември е повисока за 8,8%, што засега е под проектираниот годишен раст од 9,5% за четвртиот квартал од 2019 година.**

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

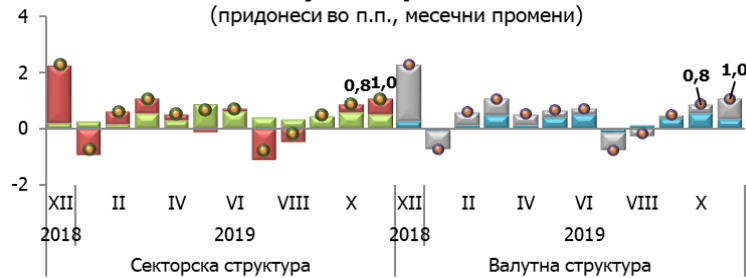
податоци на крај на година, во %

Извор: НБРСМ.

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

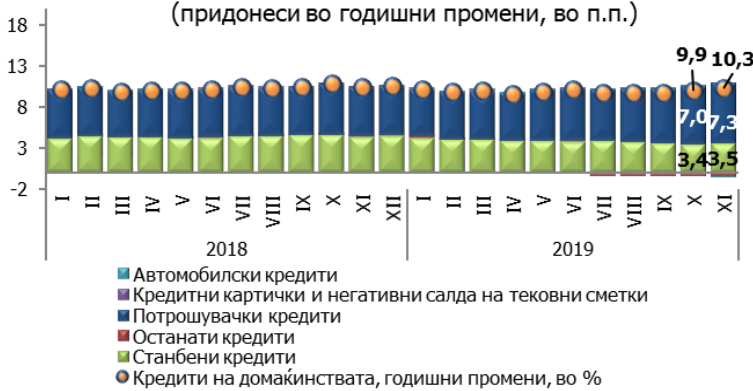
Извор: НБРСМ.

Вкупните кредити во ноември забележаа месечен раст од 1,0%, којшто пред сè се должи на растот на кредитите на претпријатијата, при солиден раст и на кредитите на домаќинствата. Според валутната структура, растот на вкупните кредити во поголем дел произлегува од кредитите во домашна валута, при раст и на кредитите во странска валута. Во периодот октомври-ноември вкупните кредити остварија прираст којшто засега е понизок во споредба со проектираниот прираст за четвртиот квартал од годината.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во ноември изнесува 6,4%, што засега е над проектираниот годишен раст од 5,4% за четвртиот квартал, согласно со октомвриската проекција. Од секторски аспект, растот во поголем дел е резултат на кредитите на домаќинствата, при позитивен придонес и од кредитите на претпријатијата. Од аспект на валутната структура, и натаму во најголем дел растот произлегува од кредитите во домашна валута, при позитивен придонес и на кредитите во странска валута.

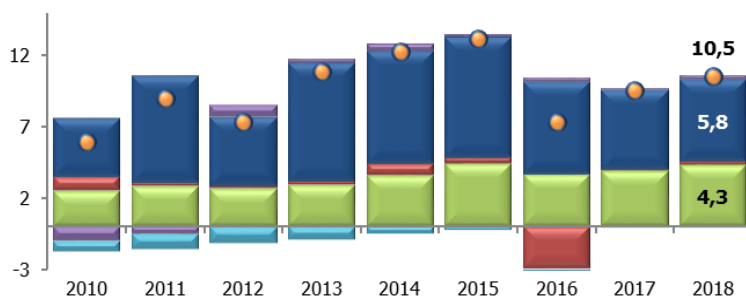
Кредити на домаќинствата*

(придонеси во годишни промени, во п.п.)

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата²¹, во ноември, изнесува 10,3%, при што и натаму во поголем дел произлегува од потрошувачките кредити, со придонес од 7,3 п.п.

(придонеси во п.п., годишни промени)

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд
Извор: НБРСМ.

²¹ Без кредитите на самостојни вршители на дејност со личен труд.

Сомнителни и спорни побарувања

(секторска структура и учество во вкупни кредити) месечни податоци

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во ноември се задржа на нивото од претходниот месец, од **4,7%**. Гледано од аспект на секторот, и натаму најголемиот дел од вкупниот износ на нефункционални кредити произлегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

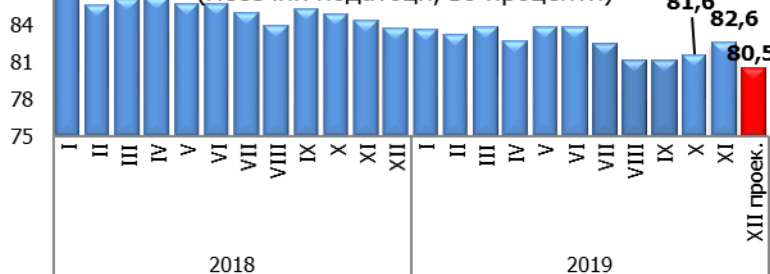
Годишни податоци

■ Сомнителни и спорни побарувања на претпријатијата во милиони денари, лева скала
 ■ Сомнителни и спорни побарувања на домаќинствата во милиони денари, лева скала
 ● Учество на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во %, десна скала
 Извор: НБРСМ.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити

(месечни податоци, во проценти)

Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во ноември забележа месечен раст (од **81,6%** на **82,6%**). За крајот на четвртиот квартал од 2019 година, проекцијата на овој показател изнесува 80,5%.

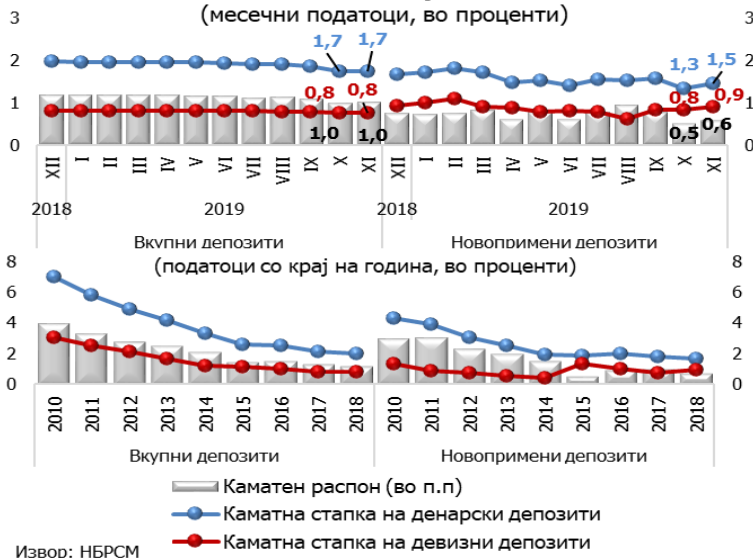
(годишни податоци, во проценти)

Извор: НБРСМ.

Каматни стапки на вкупните депозити

(месечни податоци, во проценти)

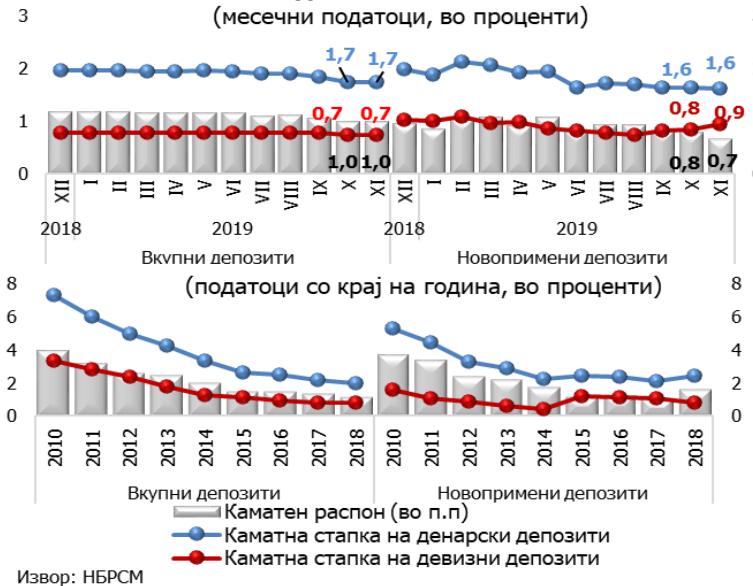

Извор: НБРСМ

Во ноември, каматниот распон за вкупните депозити (денарски и во странска валута)²² не забележа промена во однос на претходниот месец и изнесуваше 1,0 п.п. За **новопримените вкупни депозити**, каматниот распон забележа проширување во однос на претходниот месец (од 0,5 п.п. на 0,6 п.п.), при зголемување на каматните стапки на новопримените денарски и девизни депозити во однос на претходниот месец (за 0,2 п.п и 0,1 п.п, соодветно)²³.

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата

(месечни податоци, во проценти)

Извор: НБРСМ

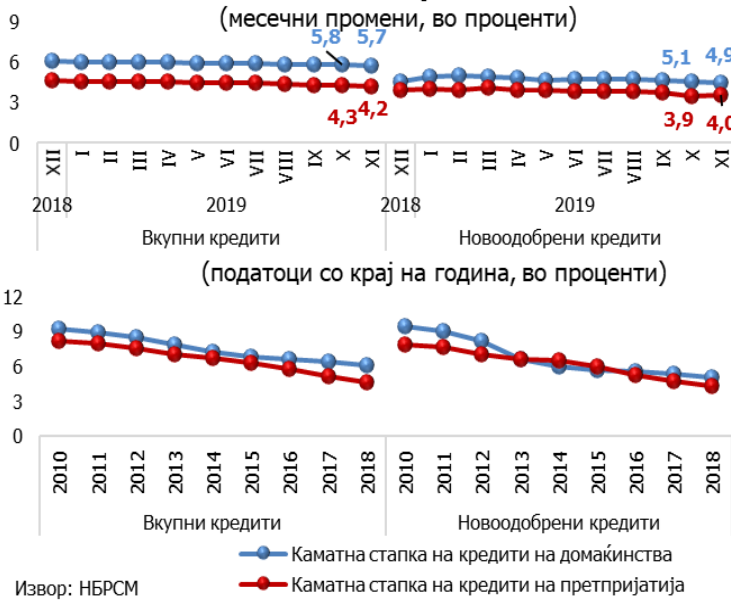
Кај каматните стапки на вкупните депозити на домаќинствата (денарски и во странска валута), каматниот распон не забележа промена и изнесуваше 1,0 п.п. За **новопримените депозити на домаќинствата**, при непроменето ниво на каматната стапка на денарските депозити и мало зголемување на каматната стапка на девизните депозити (за 0,1 п.п), каматниот распон забележа мало стеснување (од 0,1 п.п).

²² Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска:

http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix

²³ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

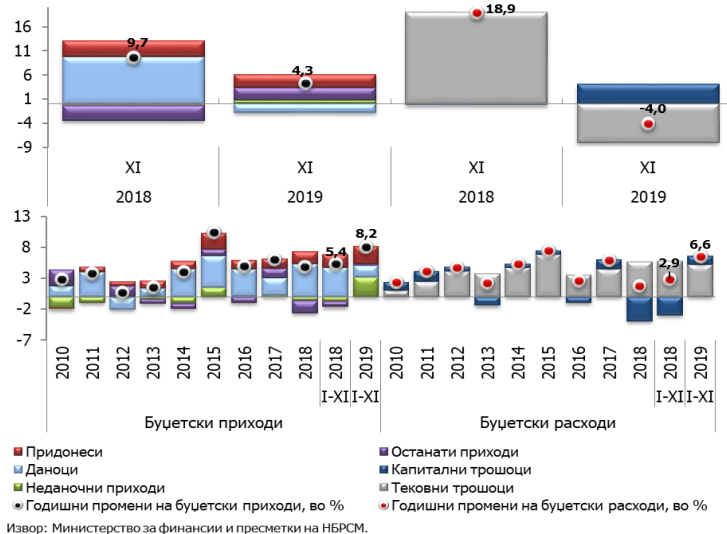
Каматните стапки на вкупните кредити одобрени на домаќинствата и на претпријатијата во ноември (5,7% и 4,2%, соодветно) забележаа мало намалување за 0,1 п.п., соодветно, во однос на претходниот месец. За **новоодобрените кредити**²⁴ во ноември, каматната стапка за домаќинствата е пониска за 0,2 п.п. и изнесува 4,9%, додека кај каматната стапка на претпријатија е забележано мало зголемување за 0,1 п.п. во однос на претходниот месец, по што изнесува 4%.

²⁴ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрени кредити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

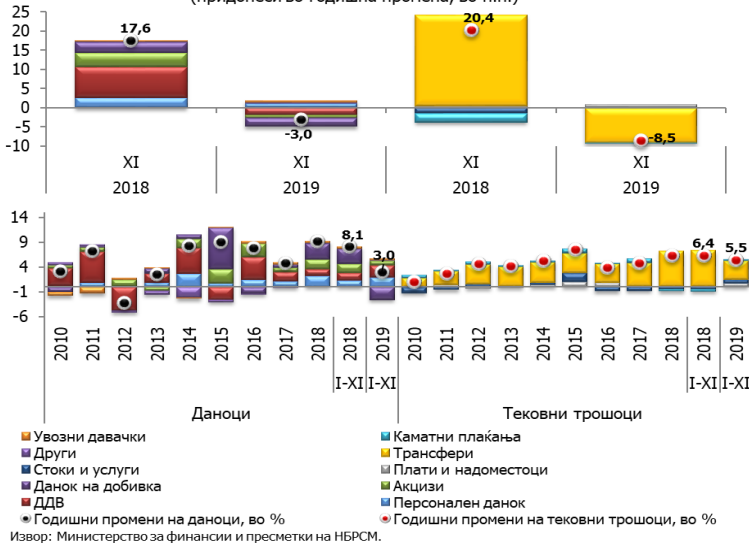
Во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), во ноември, вкупните буџетски приходи забележаа раст, додека буџетските расходи беа пониски, на годишна основа. Растот на приходите од 4,3% во најголем дел е резултат на повисоките приливи кај категориите придонеси, останати приходи²⁵ и неданочни приходи²⁶ (со придонеси од 2,7 п.п., 2,6 п.п. и 0,7 п.п., соодветно), додека даноците имаат негативен придонес од 1,8 п.п. Приливите врз основа на даночни приходи во ноември беа пониски за 3,0% на годишна основа, како резултат на пониските приливи кај данокот на добивка, ДДВ и акцизите (со негативен придонес од 2,2 п.п., 2,0 п.п. и 0,7 п.п., соодветно), додека персоналниот данок на доход, увозните давачки и другите приливи имаа позитивен придонес (1,1 п.п., 0,5 п.п. и 0,3 п.п., соодветно). **Буџетските расходи** беа пониски за 4,0%, на годишна основа, што во целост е резултат на пониските тековни трошоци, со придонес од 8,0 п.п., при позитивен придонес на капиталните трошоци од 4,1 п.п. Тековните трошоци се пониски за 8,5% на годишно ниво, при што трансферите, каматните плаќања и стоките и услугите имаат негативен придонес од 9,0 п.п., 0,2 п.п. и 0,1 п.п., соодветно, додека платите и надоместоците имаат позитивен придонес од 0,8 п.п.

Во периодот јануари – ноември 2019 година вкупните буџетски приходи и расходи на збирна основа се повисоки во споредба со истиот период од претходната година. Растот на **буџетските приходи** (за 8,2%) е резултат на повисоките неданочни приходи, придонесите, даноците и останатите приходи, со придонес од 3,2 п.п., 2,9 п.п., 1,8 п.п. и 0,3 п.п., соодветно. Растот на **буџетските расходи** (6,6%) произлегува од повисоките тековни трошоци (со придонес од 5,2 п.п.), како и од повисоките капиталните трошоци (со придонес од 1,4 п.п.).

Буџетски приходи и расходи
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Даноци и тековни трошоци
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

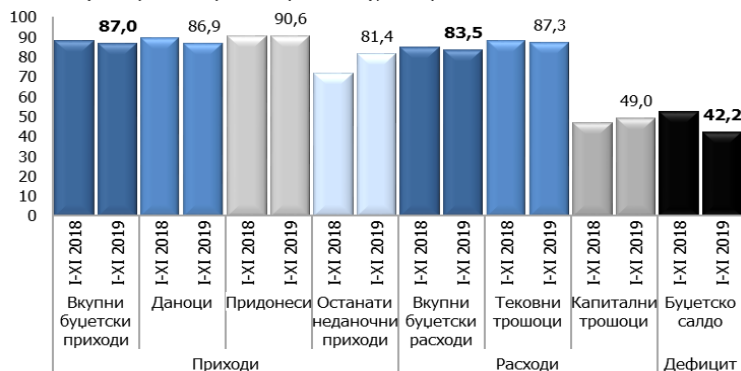

²⁵ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми.

²⁶ Повисоките неданочни приходи во октомври 2019 година во најголем дел се резултат на приливите на сметката на Фондот за ПИО во Буџетот на РСМ. Овие приливи се резултат на преносот на средства од приватните пензиски фондови согласно со Законот за изменување и дополнување на Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување и Законот за изменување и дополнување на законот за пензиско и инвалидско осигурување („Службен весник на РМ“ бр. 245 од 28.12.2018 година). Со овие законски измени, почнувајќи од 1.1.2019 година престанува членството кај одредени категории осигуреници во вториот столб на пензискиот систем.

Реализација на Буџетот, по категории

(централен Буџет и фондови), во проценти од годишен план*

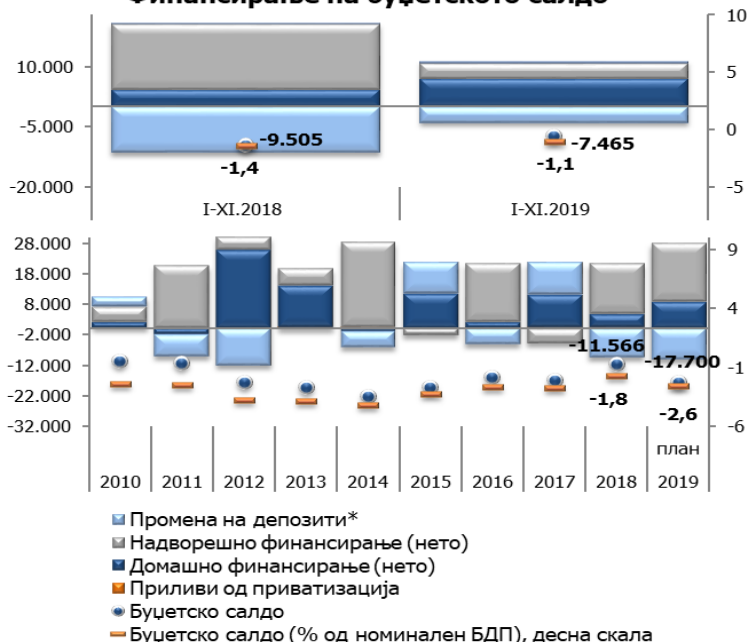

Во споредба со ребалансот на Буџетот за 2019 година, буџетските приходи во периодот јануари – ноември се остварени со 87% (88% во 2018 година), додека остварувањето кај буџетските расходи изнесува 83,5% (85% во 2018 година). Остварениот буџетски дефицит претставува 42,2% од ребалансот за 2019 година (52,7% во истиот период од 2018 година).

*за 2018 и 2019 година пресметките се направени во однос на ребалансот на Буџетот од 2018 и 2019 година.

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Финансирање на буџетското салдо

Остварениот буџетски дефицит во периодот јануари – ноември 2019 година изнесува 7.465 милиони денари (1,1% од номиналниот БДП²⁷) и е финансиран преку домашно и странско²⁸ задолжување, при што еден дел од приливите беше задржан како депозит на сметката на државата кај Народната банка.

* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.

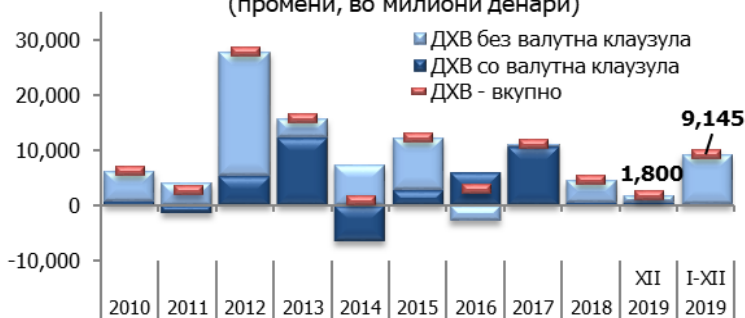
Извор: Министерство за финансии

²⁷ Во рамки на анализата, за номиналниот БДП за 2019 година се користени октомвриските проекции на Народната банка.

²⁸ Задолжување кај Светската банка со заем во износ од 125 милиони евра, во октомври 2019 година, наменет за остварување развојни политики за јавни финансии и конкурентност.

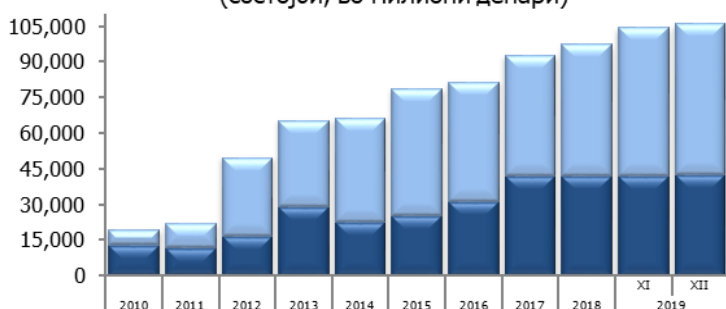
Државни хартии од вредност

(промени, во милиони денари)

На примарниот пазар на државни хартии од вредност во декември 2019 година, состојбата на издадените хартии од вредност се зголеми на месечна основа и на крајот на месецот достигна **106.354 милиони денари**. Месечниот раст изнесува 1.800 милиони денари, при зголемување на државните хартии од вредност со и без валутна клаузула. Во споредба со крајот на 2018 година, состојбата на државните хартии од вредност на крајот на декември е повисока за 9.145 милиони денари²⁹.

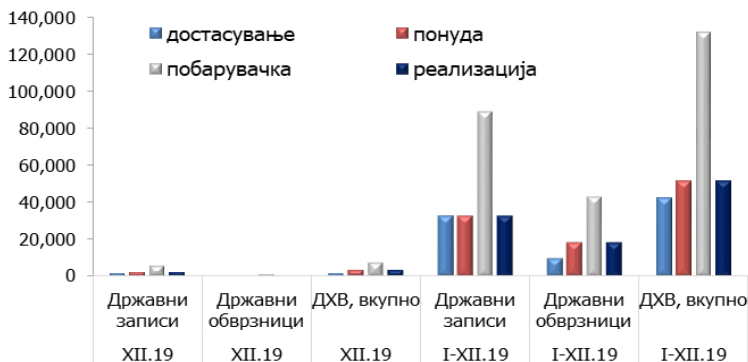
(состојби, во милиони денари)

Извор: Министерство за финансии.

Аукции на државни хартии од вредност

во милиони денари

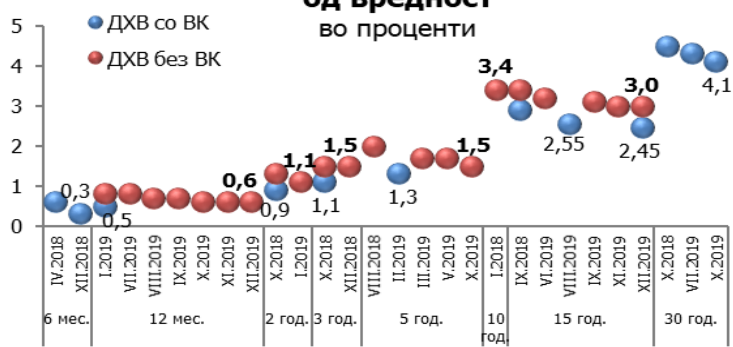
Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во декември беа со рочност од дванаесет месеци и петнаесет години³⁰, при што интересот на пазарните учесници и овој месец беше повисок од понудениот износ. Во услови на емисија на државни хартии од вредност во поголем износ од износот којшто достасуваше, нивната состојба во декември се зголеми во споредба со претходниот месец.

²⁹ За 2019 година, со ребалансот на Буџетот, е планирано домашно задолжување на државата во износ од 9.225 милиони денари односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до ниво од 106.433 милиони денари.

³⁰ Во декември 2019 година достасаа дванаесетмесечни државни записи и петгодишни државни обврзници.

Каматни стапки на државни хартии од вредност во проценти

Во декември, Министерството за финансии не ги промени каматните стапки на новоиздадените дванаесетмесечни државни хартии од вредност без валутна клаузула (0,6%) и на петнаесетгодишните државни хартии од вредност без валутна клаузула (3,0%), додека каматните стапки на петнаесетгодишните државни хартии од вредност со валутна клаузула беа намалени на 2,45% (од 2,55%).

Извор: Министерство за финансии.

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2017				2018				2019					
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	септ.	окт.	ное.
	<i>реални годишни промени во %</i>													
Промет во трговија на мало*	-3,9	-1,9	-2,5	-1,6	6,4	9,9	10,8	10,9	4,7	4,6	6,9	8,1	8,9	9,8
Бруто приходи од ДДВ*	6,3	6,9	7,2	7,5	3,9	6,5	7,5	7,0	3,5	1,4	7,5	17,8	4,5	5,6
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	6,0	3,8	5,9	9,2	8,0	2,5	3,0	10,9	2,8	5,9	9,7	12,0	3,4	-4,9
Домашно производство на потрошни добра	-6,3	-1,6	-3,5	-5,9	6,1	-1,0	-0,1	5,6	0,5	-1,0	2,4	7,7	4,9	-4,1
Кредити на население*	7,1	8,0	8,1	6,7	7,7	8,2	8,5	9,3	8,2	9,6	9,3	9,3	10,0	10,3
Просечна нето-плата*	1,5	1,0	1,4	1,0	3,4	4,7	3,9	5,4	2,2	2,4	3,5	4,2	3,8	-
Приватни нето-трансфери*	-3,4	22,9	0,2	4,9	5,6	9,1	4,3	2,0	-2,3	-4,8	5,6	15,0	-	-
Пензии*	6,1	7,0	6,0	4,7	2,1	3,4	2,6	4,4	4,1	2,2	3,9	4,5	0,2	3,8

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2017				2018				2019					
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	септ.	окт.	ное.
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>													
Увоз на средства за работа*	9,8	7,2	7,7	10,8	19,1	20,2	10,5	11,2	2,0	4,8	12,5	23,4	0,4	4,8
Извршени градежни работи**	-24,5	-30,2	-19,5	-33,1	-39,6	0,9	-10,0	14,6	15,1	-3,3	3,0	-17,8	3,0	-
Домашно производство на капитални производи	-0,9	15,6	-2,6	20,9	19,3	24,2	16,0	5,7	12,3	-2,9	10,7	6,4	12,5	6,6
Државни капитални инвестиции*	59,9	19,6	-40,8	33,7	-65,0	-39,5	-10,7	-34,1	-11,1	62,7	26,4	24,8	-29,2	72,7
Директни инвестиции***	-2118,7	-3997,0	-5202,8	2481,3	8406,2	5667,8	3688,4	8175,6	-12037,7	-3646,9	4033,9	4289,9	-	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	3,6	-0,4	-0,8	0,0	2,0	4,7	6,6	5,9	4,8	4,8	2,6	2,6	4,1	5,9

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (базна година: 2018=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.